

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ברכות

פרקים ד-ה: תפילה

סוגיה נא: תיקון מקום התפילה (2): שלא להתפלל בבקעה

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

© כל הזכויות שמורות למחבר

סוגיה נא: תיקון מקום התפילה (2): שלא להתפלל בבקעה

*

רקע

האיסור להתפלל בבקעה הוא אחת מההלכות הקשורות למקום התפילה, אך הרמב"ם אינו מביאו.

מקורות

- א. גמ' לד': "אמר רב כהנא חציף עלי מאן דמצלי בבקתא... כסוי חטאה"
- ב. תוס' ד"ה חציף
- ג. שו"ע סי' צ סע' ה, ומשנה ברורה

הסבר הסוגיה

אמר רב כהנא: חציף עלי מאן דמצלי בבקתא. [גמ' לד':]

רב כהנא אומר שבתפילה בבקעה יש חוצפה. מסביר רש"י [ד"ה דמצלי בבקתא] שאין להתפלל בבקעה אלא במקום צנוע, מפני ש"במקום צניעות חלה עליו אימת המלך ולבו נשבר". תוס' [ד"ה חציף] מקשים מיצחק שהתפלל בשדה, ומתרצים שני תירווצים: א. יצחק התפלל בהר המוריה, ותפילה בהר הבית אינה חוצפה. ב. איסור תפילה בבקעה הוא רק בבקעה שרגילים לעבור שם בני אדם, ויצחק התפלל במקום שאין עוברים שם בני אדם. הבית יוסף [סי' צ סע' ה ד"ה ולא] מקשה, שלפי פירוש תוס', איסור תפילה בבקעה הוא מפני החשש שיפסיקוהו עוברי דרכים, "ואין זה טעם לקראו חצוף". הב"ח [סי' צ סע' ד ד"ה ולא יתפלל] והט"ז [סק"ב] מפרשים שאיסור תפילה במקום שיש עוברי דרכים אינו משום שמא יפסיקוהו עוברי דרכים, אלא שחוצפה להתפלל במקום שבני אדם עוברים, שאינו מקום צניעות. המגן אברהם [סק"ו] מפרש שהאיסור הוא מפני שיפסיקוהו עוברי דרכים, וחציפותו מפני שמראה בעצמו, שעוברי דרכים אינם יכולים לבטלו מכוונתו.

הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש השמיטו את דינו של רב כהנא, אך הטור [סי' צ] פסק אותו להלכה. נראה להסביר שהרי"ף, הרמב"ם והרא"ש מפרשים את דברי רב כהנא כפירושו של מהר"י אבוהב [סי' צ, מובא בבית יוסף סע' ה ד"ה ולא], שאדם העומד במקום מגולה ואינו נכנע לפני בוראו להסתתר במקום נסתר הוא עז פנים. לפירוש זה, דינו של רב כהנא אינו דין בהלכות תפילה אלא הנהגה בתחום המידות.

סיכום

נחלקו הראשונים מהי בקעה שאסור להתפלל בה, מרש"י משמע שאסור להתפלל בכל מקום פתוח, ותוס', בתירוצם השני, סוברים שאסור להתפלל רק בבקעה שעוברים בה בני

תורת אמך, הלכות תפילה; ברכות לד:

אדם. הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש השמיטו את איסור תפילה בבקעה, וכנראה שהבינו שאין כאן דין בהלכות תפילה אלא הנהגה בתחום המידות.

הלכה

השו"ע [סי' צ סע' ה] פוסק שאסור להתפלל במקום פרוץ, ואינו מביא את דברי התוס', שהאיסור הוא רק במקום שעוברים בו עוברי דרכים. המשנה ברורה [סקי"א] מדגיש, שלעוברי דרכים מותר להתפלל בשדה, אך עדיף שיתפללו בין אילנות.